herpy

PILGIFTSGRODOR

Darwin Wallace poison frog

Epipedobates darwinwallacei

Epipedobates darwinwallacei är en liten, svart pilgiftsgroda på 13-20 mm med orange till gula fläckar. Den lever i bergsskogen runt Mindo i nordvästra Ecuador och är hotad. Sedan 2024 räknas den som synonym till *Epipedobates espinosai*. Det finns bara lite kunskap om skötseln.

Familj: Dendrobatidae

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**13-20 mm** nos-kloaklängd
Livslängd	**8-10 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Marklevande**
Biotop	**Regnskog och bergsskog**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fångenskap	**Inget** Uppfödda djur. Viltfångade djur kan behålla giftet länge
Svårighetsgrad	**Erfaren**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**40 × 40 × 40 cm** L × B × H för 3 vuxna djur
Temperatur, dag	**20-24 °C**
Temperatur, natt	**18-20 °C**
Luftfuktighet	**80-100 %**
Vatten	**Vattendel** djup 2-5 cm
UVB	**Valfritt** Fergusonzon 1
Föda	**Små leddjur (hoppstjärtar, bananflugor)**
Hålls	**Parvis eller i grupp**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Utveckling	**Grodynglen bärs till vatten**
Äggläggning	**På marken**
Ägg per läggning	**10-30**
Kläckning	**9-14 dagar**
Larvtid	**42-70 dagar** från kläckning till metamorfos
Larvföda	**Alger/växter och färdigfoder**
Yngelvård	**Vaktar äggen och bär grodynglen**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
IUCN	**Starkt hotad (EN)**

Om arten

Epipedobates darwinwallacei är en liten pilgiftsgroda där honorna mäter 13-20 mm och hanarna omkring 17 mm från nos till kloak. Hanens tredje finger är svullet. Huden på ryggen är finkornig. Grundfärgen är svart till mörkbrun med klara orange till gula fläckar som kan flyta ihop till ett nät, och den sneda strimman på sidan är ofullständig och kan vara hel eller upplöst i fläckar. Strupen är mörk med en ljus strimma i mitten, och buken är mörk med stora orange fläckar.

Arten beskrevs 2010 av Diego Cisneros-Heredia och Mario Yánez-Muñoz från området kring Mindo, där grodorna tidigare hade förväxlats med *Epipedobates boulengeri* och *Epipedobates espinosai*. Namnet hedrar Charles Darwin och Alfred Russel Wallace. År 2024 visade en genetisk undersökning att grodorna från Mindo inte skiljer sig från *E. espinosai* i arvsmassa, läte eller grodyngel, och att det finns övergångsformer mellan de två teckningarna. *E. darwinwallacei* räknas därför nu som ett yngre synonym till *E. espinosai*. Namnet används fortfarande i handeln och i många artlistor och har därför en egen sida här.

Släktet har gifter i huden som grodorna får från födan i naturen; uppfödda djur är giftfria. Den klara teckningen tyder på kemiskt försvar, men giftet är inte dokumenterat för arten. Tvätta händerna före och efter kontakt.

Läs mer: Uppfödning av grodyngel

Utbredning och livsmiljö

Epipedobates darwinwallacei är bara känd från Andernas västsluttning i provinsen Pichincha i nordvästra Ecuador: från Mindo och från Saragoza vid Río Cinto på den gamla vägen mellan Lloa och Mindo, på 1.250-1.390 meters höjd.

IUCN räknar arten som starkt hotad (EN). Med sammanslagningen hör beståndet nu till *Epipedobates espinosai*, som förekommer från Mindo ner till låglandet kring Santo Domingo. Bruna grodor från Pachijal nordväst om Mindo, som har förts under namnet, är en annan, ännu obeskriven art.

> **Naturlig utbredning:** Ecuador.

LIVSMILJÖ

Epipedobates darwinwallacei lever i låg bergsskog på skogsbotten: i ursprunglig och sekundär skog, i bambulundar (*Guadua*) och på övergivna betesmarker vid skogskanten, alltid vid eller i långsamt flytande vattendrag och kärr. Grodorna är dagaktiva, rör sig aktivt mellan gräs och löv och hoppar i vattnet när de jagas. På natten sover de på örtblad omkring 5 cm över marken nära vattendragen.

Klimatet på 1.250-1.400 meters höjd är fuktigt och regnigt och svalare än i låglandet, särskilt på natten. Temperatur och luftfuktighet på grodornas livsmiljöer har inte mätts.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

Skötsel

TERRARIET

Det finns bara lite kunskap om skötseln av *Epipedobates darwinwallacei*, och arten hålls knappast. Skötseln bygger på klimatet och livsmiljön kring Mindo och på *Epipedobates tricolor*, som lever på samma höjd på Andernas västsluttning och är välkänd i fångenskap. Siffrorna för terrarium, ägg, kläckning, larvtid och livslängd är lånade från den. Se även *Epipedobates espinosai*, som arten nu räknas till.

En hane och två honor ska ha ett terrarium på minst 40 × 40 × 40 cm. Arten lever alltid vid vatten, så ge terrariet en liten, fast vattendel i ena änden och fuktig, mossbeklädd land i den andra. Bygg upp landdelen med lecakulor som dräneringslager, en vattengenomsläpplig duk och jord, mossa och kokosfiber, och lägg löv på en del av botten. Lägg till kork, rötter, täta växter och gräsliknande växter. Ventilationen ska hålla rutorna fria från imma, och öppningarna täcks med fint nät.

Läs mer: Terrarieuppbyggnad och bioaktiv botten

TEMPERATUR

Håll 20-24 °C på dagen och 18-20 °C på natten. Det motsvarar den svala änden av vad som passar *Epipedobates tricolor* från samma höjd. Det klaras normalt med rumstemperatur och belysningen. Undvik över 26 °C under längre tid, direkt sol och lokal uppvärmning. Det finns ingen vintervila, men en svalare och torrare period på vintern ger djuren en paus från förökningen.

Läs mer: Vintervila och årstider

LUFTFUKTIGHET OCH SPRAYNING

Luftfuktigheten ska vara 80-100 %. Spraya flera gånger om dagen eller använd ett regnsystem, t.ex. tre gånger dagligen i 20-60 sekunder, gärna kompletterat med en dimmaskin. Blad och inredning ska vara torra igen omkring en timme efter sprayning, och botten får inte bli vattensjuk. Använd regn- eller osmosvatten i systemen. På vintern kan det sprayas kortare och mer sällan.

VATTEN OCH VATTENKVALITET

Ge en liten, fast vattendel med 2-5 cm vatten och en mjuk sluttning eller ramp, så att grodorna lätt tar sig upp. I naturen lever arten alltid vid långsamt flytande vatten, och en liten pump utan kraftig ström håller vattnet i rörelse. Använd regnvatten, osmosvatten eller avklorerat kranvatten, och byt en del av vattnet ofta. Groddjur tar upp vatten och ämnen genom huden, så tvål, rengöringsmedel och handkräm får inte komma i närheten.

LJUS OCH UVB

Ljuset är till för växterna: lysrör eller LED-lister i omkring 12 timmar om dagen. De närbesläktade arterna trivs utan UVB, så det är valfritt. Vill man ge det, håll sig till Fergusonzon 1 med gott om skugga och tätt lövverk.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Grodorna får levande, små bytesdjur: hoppstjärtar och bananflugor (*Drosophila melanogaster*), och vuxna tar dessutom den större *Drosophila hydei* och nykläckta syrsor. Utfodra vuxna djur 2-3 gånger i veckan, något oftare under en regntid med yngel, och bara så mycket som de äter på några minuter. Pudra foderdjuren med vitamin- och mineralpulver för groddjur, och ge dem bra föda själva. Egna kulturer av hoppstjärtar och bananflugor säkerställer ett jämnt utbud. Fånga inte foderdjur i naturen; de kan bära parasiter och bekämpningsmedel.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

BETEENDE OCH HANTERING

E. darwinwallacei är dagaktiv och rör sig öppet mellan gräs och löv. Lätet liknar mycket lätet hos de bruna *E. espinosai* från låglandet. Släktets hanar är revirhävdande och ropar från fasta platser. Håll ett par, en hane och två honor eller en större grupp i ett terrarium med många siktbarriärer och gömställen, och skilj djuren åt om ett djur jagas ihållande. Grodor bör så långt möjligt inte hanteras, eftersom deras tunna, fuktiga hud tar skada av salt, fett och kräm från händerna. Ska en groda flyttas, låt den springa in i en fuktig plastburk.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanen har ett svullet tredje finger, och honorna är något större än hanarna. Hos *Epipedobates tricolor* börjar förökningen 6-10 månader efter metamorfosen; åldern vid könsmognad är inte dokumenterad för *E. darwinwallacei*. Det säkraste är att hålla en liten grupp och se vem som ropar.

PARNING

Parningen är inte dokumenterad för *E. darwinwallacei*. Hos släktet hanarna ropar med en mjuk drillande ton, mest på morgonen och efter sprayning. Hanen lockar honan till en dold äggläggningsplats, och parningen sker med huvudamplexus. Förökningen följer regntiden: en svalare och något torrare period på omkring tre månader på vintern, följd av tätare sprayning, ger djuren en paus och sätter sedan igång förökningen.

ÄGG OCH GRODYNGEL

Äggläggningen är inte dokumenterad för *E. darwinwallacei*. Hos släktet läggs äggen i lövförnan eller på blad, och i terrariet gärna i ett halvt kokosskal över ett fat eller i bladvecket på en bromelia. Hanen vaktar äggen och fuktar dem med vatten från urinblåsan, och när grodynglen kläcks bär han dem på ryggen till vatten. En äggkull består av 10-30 ägg.

Vill man dra upp grodynglen själv flyttas äggkullen efter några dagar till en liten, sluten behållare vid 22-24 °C med lite regn- eller osmosvatten i botten, så att äggen är fuktiga men inte täckta. Grodynglen föds upp enskilt eller tillsammans i 1-2 cm mjukt, lätt surt vatten (pH 6-7), senare djupare, och får fiskflingor, spirulina och dafnier varje dag.

METAMORFOS

Äggen kläcks efter 9-14 dagar, och grodynglen behöver 6-10 veckor (42-70 dagar) för att bli små grodor, beroende på temperatur och föda. När frambenen kommer ska det finnas en mjuk övergång från vatten till land med stenar, kork eller växter, annars drunknar de små grodorna.

UPPFÖDNING AV UNGAR

De nyomvandlade ungarna är mycket små och flyttas till ett litet terrarium med samma klimat, fuktig mossa, löv och små gömställen. Ge hoppstjärtar och de minsta bananflugorna dagligen, pudrade med vitamin- och mineralpulver. Tillväxt och ålder vid flytt är inte dokumenterade för arten.

Hälsa och vanliga misstag

Sjukdomar är inte dokumenterade specifikt för arten. Det som gäller för släktet gäller sannolikt också här:

- Chytridsvamp (*Batrachochytrium dendrobatidis*), som kan utrota hela bestånd. Håll nya djur i karantän, låt testa dem och desinficera inredningen.
- Tändsticksben hos ungar som utvecklar för svaga eller inga framben. Orsaken är inte klarlagd; födan och för många grodyngel i samma vatten misstänks.
- Värme över 26 °C under längre tid, som ger slöhet och aptitlöshet.
- Uttorkning vid låg luftfuktighet utan tillgång till vatten.

Kontakta en veterinär med kunskap om groddjur om ett djur är slött, avmagrat eller får sår på huden.

Läs mer: Karantän och hygien

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.